

גמרא סדורה

מסכת בכורות

פרק ד' - "עַד פְּמָה"

פרק זה מוקדש
לעילוי נשמת תלמידי היקר ואהוב
גבריאל חני ז"ל
שנדרס למות הלילה ליל ל"ג בעומר
תשנ"ז

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות

עם רש"י

52. כו, א-ב

רש"י

התולש צמר מעולה תמימה.
 מחיים לרבנן מהו לאחר שחיטת
 בעלת מום לא תיבעי לך דוודאי
 לרבנן אסור דאי שרית ליה אתי
 לשהוייה ואתי לידי גיזה
 ועבודה:
מי איכא מאן דשרי. אליבא
 דרבנן הא וודאי רשע הוא:
דעיקר לאו לכפרה הוא דאתי.
 דאינו מביאה על חטא:
כיון דמכפרא אעשה. דעולה
 מכפרת על עשה כדאמרין במס'
 יומא (דף לו.) על עולה מתוודה
 עון שכחה ופאה:
והאנן נשר תנן. אלמא בנשר שרי
 עקביא ולא בתלושין:

בעי רבי ינאי:

התולש צמר מעולה תמימה - מהו?

"תולש"? מי איכא מאן דשרי?!

אלא: צמר שנתלש מעולה תמימה - מהו?

דחטאת ואשם לא תיבעי לך - דכיון דלכפרה אתו לא משהו להו.
 דבכור ומעשר נמי דכיון דלאו לכפרה אתו משהו להו.
 כי תיבעי לך דעולה - מאי?

כיון דעיקר לאו לכפרה אתי משהי לה,

כו, ב

או דלמא:

כיון דעולה נמי מכפרא אעשה לא משהי לה?

תא שמע:

"התולש צמר מבכור תם, אף על פי שנולד בו מום, שחטו - אסור".

טעמא דתולש,

הא נתלש - שרי.

וכל שכן עולה, דלא משהי לה!

הוא הדין אפילו נתלש - נמי אסור,

והאי דקתני "תולש" להודיעך כחז דעקביא, דבבעל מום, אפילו בתולש נמי שרי.

והאנן "נשר" תנן!

תנא "נשר" להודיעך כחז דרבנן,

תנא "תולש" להודיעך כחז דעקביא.

53. כו, ב

כ"י

עיקרו הפוך כלפי ראשו. שכפול
באמצעותו ושני ראשין נראין
בחוץ:
שאינו מתמעך. שאינו שוה עם
הגיזה אלא נראה עולה למעלה:
מאי טעמא לא אמר כרב נתן. הא
ודאי כיון דאינו מתמעך אינו
נראה עם הגיזה קרינא ביה:
לפי שאי אפשר לשום גיזה בלא
נימין המדולדלות. שעולות
למעלה ואי כי האי גוונא מיתסר
אין לך גיזה מותרת רבי נתן טפי
מחמיר להכי לא בעי מאי טעמא
לא אמר כריש לקיש:

הדרן עלך הלוקח בהמה

"צמר המדולדל בבכור,
את שנראה עם הגיזה - מותר,
ואת שאינו נראה עם הגיזה - אסור".

היכי דמי "אינו נראה עם הגיזה"?

אמר רבי אלעזר אמר ריש לקיש:
כל שעיקרו הפוך כלפי ראשו.

רב נתן בר אושעיא אמר:
כל שאינו מתמעך עם הגיזה.

וריש לקיש מאי טעמא לא אמר כרב נתן בר אושעיא?

אמר רבי אילעא:
קסבר ריש לקיש: לפי שאי אפשר לגיזה בלא נימין המדולדלות.

הדרן עלך הלוקח בהמה

מסכת בכורות פרק ד' - "עד כְּמָה"

54. כו, ב

רס"י

מתני'
עד כמה: ליטפל בבכור. בזמן הזה קודם שיתנגנו לכהן שמוזהר לעכבו אצלו בעל כרחו ולפרנסו: **לא יתן לו.** בגמי מפרש: **אם היה בעל מום.** ואומר לו הכהן בתוך הזמן תנהו לי שאוכלנו מותר: **בין תם.** בזמן שבית המקדש קיים: **בין בעל מום.** בזמן הזה:

גמ'
מלאכת דומעך וגוי. וסמך ליה וכן תעשה לשורך לצאנך וגוי ודרשינן הכי בכור בניך תתן לי וכן לצאנך דכי היכי דבכור בניך מצותו לאחר שלשים כדכתיב (במדבר יח) ופדויו מבן חדש תפדה אף בכור צאן לאחר שלשים מלאכת דומעך דהיינו בכורים כן לשורך דכי היכי דבכורים לאחר חמשים שהרי בפסח התבואה מתבשלת ואין מביאין בכורים עד שיביאו שתי הלחם בעצרת כדאמרינן בפרק רבי ישמעאל (מנחות סח.):
דמקדס לדמקדס. מלאכת דומעך קודמין בפסוק ראשון הלכך דרשינן להו אשורך הקודם בפסוק שני:
ודמאחר. בכור בניך דמאחר בפסוק ראשון דרשינן ליה אצאנך המאוחר בפסוק שני:
דסמך ליה לדסמך. ובכור בניך סמך אל שורך:
ואימא שיתין. דעשייה אחרת דומיא דהך בכור בניך בעינן:
לא מסרך הכתוב אלא לחכמים. הואיל ולא גילה לך שיעור עשייה שתוסיף ודאי לחכמים מסרך שיפרשו לך הטעם ואחריהם תלך:
טיפולה. טרחתה:
ששיניה דקות. ואינה יכולה לאכול עשב ואם לא תהא עם האם תמות:

מתניתין

עד כמה ישראל חייבין ליטפל בבכור?
בדקה - שלשים יום,
ובגשה - חמשים יום.
רבי יוסי אומר:
בדקה - שלשה חדשים.

אמר לו הכהן בתוך הזמן: "תנהו לי" - הרי זה לא יתנו לו.
ואם בעל מום הוא, ואמר לו: "תנהו לי שאוכלנו" - מותר.
ובשעת המקדש:
אם היה תמים, אמר לו: "תן ואקרבנו" - מותר.

הבכור נאכל שנה בשנה,
בין תם,
בין בעל מום,

שנאמר: "לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה"¹⁷⁵ (דברים טו, כ).
נולד לו מום: בתוך שנתו - ראוי לקיימו כל שנים עשר חדש.
לאחר שנים עשר חדש - אינו ראוי לקיימו אלא שלשים יום.

גמרא

מנהני מילי?

אמר רב כהנא:
דאמר קרא: "בכור בניך תתן לי" - "כן תעשה לצאנך"¹⁷⁶ (שמות כב, כח-כט),
"מלאכתך דומעך לא תאחר" - "כן תעשה לשורך" (שמות כב, כח-כט),

איפוך אָנא!

מסתברא: דמקדס למקדס,
 דמאחר לדמאחר.

אדרבה, דסמיה ליה לדסמיה ליה!

אָלא אמר רבא:

אמר קרא: "תעשה" (שמות כב, כט) הוסיף לך הכתוב עשייה אחרת בשורך.

ואימא: שיתין!

לא מסרך הכתוב אלא לחכמים.

תניא נמי הכי:

"בכור בניך תתן לי" - "כן תעשה לצאנך" (שמות כב, כט),

יכול אף לשורך?

תלמוד לומר: "תעשה" הוסיף לך הכתוב עשייה אחרת בשורך,
לא מסרך הכתוב אלא לחכמים.

מבאן אמרו: עד כמה ישראל חייבין להטפל בבכור: בבהמה דקה - שלשים יום,
בגשה - חמשים יום.

רבי יוסי אומר:

בדקה שלשה חדשים, מפני שטפולה מרובה,

תנא:

"מפני ששיניה דקות."

¹⁷⁵ לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה במקום אשר יבחר ה' אתה וביתך

¹⁷⁶ כח מלאכתך דומעך לא תאחר בכור בניך תתן לי. כש כן תעשה לשורך לצאנך שבעת ימים יהיה עם אמו ביום השמיני תתנו לי

55. כו, ב - כז, א

רַס"י

שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות. לפי שבזמן הזה אין בכור ראוי לכלום עד שיפול בו מום וכיון דעל ישראל רמיא ליטפל בו חמשים יום ואמר ליה הכהן בתוך הזמן תנהו לי ואזוננו ואף על פי שלא אהנה דומה כמי ששוכרו ומצילו מן הטורח ובלבד שיתנו לו ולא לכהן אחר ודומה לכהן שמסייע בבית הגרנות לדוש ולזרות כדי שיתנו לו התרומות אבל אם היה בעל מום ואמר תן לי שאוכלנו הואיל וחזי ליה לא הוי ככהן המסייע:

בבית הרועים. אכהנים קאי כדי ליתן להם הבכורות:

בבית הגרנות. אכולהו קאי כהנים מפני תרומות ולוים משום מעשר ראשון ועניים משום מעשר עני:

בבית המטבחים. אכהנים קאי משום זרוע לחיים וקביה:

לקונסן. את הבעלי בתים:

מן הפטור על החיוב. דשמא יהו להם שני סאין אחד של טבל גמור ואחד הופרש ממנה לכהן המסייע ואי אמרת ליה דהדרא ולפרוש מינה משום קנסא סבר בעל הבית טבל גמור הוא ומפריש ממנה עלה דאידך ואיהי פטורה מדאורייתא אלא קנסא הוא:

טובת הנאה. דבר מועט ואם היה כהן נותן סלע כדי שיתנו לכהן אחר קרובו אסור כיון דלדידיה חזיא הוי נראה ככהן המסייע:

ה'ג ותנא מ"ט לא אמר מתנות כהונה. ולא גרס ותנא קמא בכולך יש בהן טובת הנאה ומפרש כגון ישראל שהפריש תרומה מכריו מאי טעמא לא אמר נמי או טבח שהפריש מתנותיו ורועה שהיו לו בכורות: **אמר לך תרומה.** היינו טעמא דשריא טובת הנאה דידיה דקדושת הגוף היא דכולי עלמא ידעי דלא נפקא לחולין ולא אתי האי כהן דיהב אבי אמו הסלע בגיניה למיטעי ולמנהג בה ענין חול ולמימר איתחלא לה בהאי סלע דיהב ליה אבי אמו:

אבל הני מתנות בכור דקדושת דמים נינהו. דאם רצה כהן למכור בשר בכור וזרוע ולחיים וקביה מוכרן לישראל ותו לא בעי ליה לישראל למיכלינהו בצלי ובחרדל כי היכי דעביד כהן הילכך אתי האי כהן למיטעי בהון וסבר כיון דבני קנין נינהו: **תיתחל קדושתיהו אארבעה זוזי.** דיהיב אבי אמו דהיינו ד' זוזי ואתי למינהג בהו מנהג דחולין שלא יאכלם בצלי ובחרדל כדינם המפורש בפרק הזרוע והלחיים והקביה (חולין דף קלב:) ומשום הכי לא תנינהו והאי דנקט ובכולך הכי קאמר ובכולן התרומות והמעשרות יש בהן טובת הנאה:

תרומת חוצה לארץ. דרבנן היא ויכול ליתנם לכהן המסייע: **לשמעיה.** כהן:

"אם אמר לו הפהו בתוך הזמן: "תנהו לי" - הרי זה לא יתן לו".

מאי טעמא?

אמר רב ששת:

מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות.

תנו רבנן:

"הכהנים,

והלויים,

והעניים - המסייעים: בבית הרועים,

ובבית הגרנות,

ובבית המטבחים,

אין נותנין להם תרומה ומעשר בשכרן,

ואם עושין כן - חיללו.

ועליהו הכתוב אומר: "שחתם ברית הלוי" ¹⁷⁷ (מלאכי ב, ח),

ואומר: "ואת קדשי בני ישראל לא תחללו ולא תמותו" ¹⁷⁸ (במדבר יח, לב).

מאי 'ואומר'?

וכי תימא: מיתה לא - תא שמע: "ואת קדשי בני ישראל לא תחללו ולא תמותו".

ובקשו חכמים לקונסו, ולהיות מפרישין עליהו תרומה משלהם ¹⁷⁹.

ומפני מה לא קנסום?

דלמא אתי לאפרושי מן הפטור על החיוב.

כו, א

ובכולן יש בהן טובת הנאה לבעלים,

פיצד?

ישראל שהפריש תרומה מכריו,

ומצאו ישראל אחר, ואמר לו: "הא לך סלע זה, ותנהו לבן בתי כהן" - מותר.

אם היה כהן לכהן - אסור.

ותנא מאי טעמא לא קאמר מתנות כהונה?,

אמר לך: תרומה דקדושת הגוף היא,

דכיון דלא מתחלא, לא אתי למיטעי בה.

הני כיון דקדושת דמים נינהו אתי למיטעי בהון סבר ¹⁸⁰ מיתחל קדושתיהו אארבעה זוזי,

ואתא למינהג בהן מנהג חולין.

אמר רבא:

תרומת חוצה לארץ - אין בה משום כהן המסייע בבית הגרנות.

רב חמא יהיב ליה לשמעיה.

¹⁷⁷ ואתם סרתם מן הדרך הקשלתם רבים בתורה שחתם ברית הלוי אמר ה' צבאות

¹⁷⁸ ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו ואת קדשי בני ישראל לא תחללו ולא תמותו

¹⁷⁹ מסורת השי"ס

¹⁸⁰ הגהות הב"ח ועוד. גירסת וילנא: דבר

56. כז, א-ב

רפ"י

בטילה ברוב. לאוכלה לזר ולא בעינין אחד ומאה ולאחר שעירבה ברוב חולין יכול לאכול זר או כהן בימי טומאה לאחר שביטלה:

רבה. כהן היה דמדבית עלי קאתי:

חמרא דתרומה. דחוצה לארץ: **אוכל והולך.** הטבל וישיר כדי תרומה ויפרישנה באחרונה:

טומאה יוצאת מגופו. כגון זב וזבה ונדה ובעל קרי אבל לטמא מת שריא:

בנגיעה לית לן בה. ואעיג שמטמאה לא איכפת לן דאינו מוזהר עליה לשומרה שלא יטמאנה:

הילכך. דבנגיעה אינו מוזהר נדה קוצה לה חלה ואכיל לה:

כהן קטן. ולא גדול מפני שהטומאה יצאה עליו מגופו ואם טבל לקריו הרי הוא כקטן לייא להכי נקט כהן קטן שלא ראה קרי ולא יצאה טומאה מגופו ובשאלתות דרב אחאי מפרש הכי:

בריש מסא. פורגוין דכמה דאפשר לאיזדהורי מזדהרא מליגע בה מאחר שקראה לה שם:

כהן גדול. כהן שהגיע לכלל מצות:

[לאפנויי. לנקבים]:

מהו שיטבול ויאכל תרומת חוצה לארץ. בלא הערב שמש:

וכי הזאה יש לנו. בזמן הזה דכיון דאין עכשיו הזאה בזמן הזה הערב שמש נמי לא בעי:

לא ליחוש ליה לסבא. בתמיה וכי לא נחוש לכבוד רב עמרם שאינו בכאן ואין טוב להורות שום הוראה עד שיבא:

טובל ואוכל. ואין צריך הערב שמש:

ולית הלכתא כוותיה. הש"ס קמהדר ליה:

אמר שמואל:

תרומת חוצה לארץ - בטילה ברוב.

רבה מבטלה ברוב, ואוכל לה בימי טומאתו,

רב הונא פריה דרב יהושע, כי מתרמי ליה חמרא דתרומה,

הוה רמי תרי נטלי דחולין, וחדא נטלא דתרומה,

ושקיל חד. מיכן ואילך, רמי חדא ושקיל חדא.

ואמר שמואל:

תרומת חוצה לארץ - אוכל והולך ואחר כך מפריש.

ואמר שמואל:

אין תרומת חוצה לארץ אסורה אלא במי שהטומאה יוצאה עליו מגופו.

והני מילי באכילה,

אבל בנגיעה לית לן בה.

אמר רבינא:

הילכך, נדה, קוצה חלה, ואוכל לה כהן קטן.

ואי ליכא כהן קטן - שקלה לה בריש מסא, ושדיא בתנורא.

והדר מפרשא חלה אחריתי כי היכי דלא תשתכח תורת חלה.

ואוכל לה כהן גדול.

רב נחמן ורב עמרם ורמי בר חמא הוו קאזלי בארבא,

סליק רב עמרם לאפנויי,

אתאי ההיא איתתא עלת קמיהו, אמרה להו: טמא מת מהו שיטבול, ואוכל תרומת חוצה לארץ?

אמר ליה רב נחמן לרמי בר חמא:

וכי הזאה יש לנו?!

אמר ליה רמי בר חמא: לא ליחוש ליה לסבא?

אדהכי אתא רב עמרם,

אמר להו: הכי אמר רב: טמא מת טובל ואוכל בתרומת חוצה לארץ.

ולית הלכתא כוותיה.

אמר מר זוטרא משמיה דרב ששת:

טמא שרץ טובל ואוכל בתרומת חוצה לארץ.

ולית הלכתא כוותיה.

כז, ב

57. כז, ב - כת, א

רש"י

דלשנה דידיה מנינן. דאם נולד הבכור בניסן רשאי לקיימו עד ניסן אחר ולא אמרינן מתשרי ששלמה שנת מנין עולם שלמה נמי שנת הבכור:

זו שנה של בכור. כלומר דכי אזלת אחר שנת הבכור היא נכנסת בחברתה דכי הוי לבכור שנה אחת נכנסה שניה למנין עולם מתשרי:

יום אחד בשנה זו. דכי שוחטו ביום אחרון לשנתו יכול לאוכלו אותו היום ויום המחרת שהוא משנה שניה דהיינו שני ימים:

ולדבי רב מנא להו. דלשנה דידיה מנינן:

מקדשים. משאר קדשים הבאים בני שנה דכתיב בהו כבש בן שנתו:

ובשרם יהיה לך כחזה התנופה. בבכור מישתעי בסדר ויקח קרח: תודה אינה נאכלת אלא ליום ולילה והמורם ממנה דהיינו חזה ושוק כיוצא בה הוא:

ואידך. דמפיק מובשרם יהיה לך וגוי' ההוא ודאי בחזה ושוק תודה מישתעי אלא שני ימים נפקא ליה מיהיה לך דמשמע הויה אחרת לבר מזו:

שלא מצינו בכל התורה כולה. שיתנונו לכהן אלא מרבויה דהאי יהיה לך נפקא:

ואידך. דמפיק מיהיה לך שני ימים ולילה אחת בכור בעל מום שנותן לכהן מובשרם יהיה לך נפקא לשון רבים משמע אחד תם ואחד בעל מום:

"הבכור נאכל שנה בשנה, בין תם, בין בעל מום, שנאמר: 'לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה'"¹⁸¹ (דברים טו, כ).

נולד לו מום: בתוך שנתו - רשאי לקיימו כל שנים עשר חדש".

מדקאמר: "נולד בו מום בתוך שנתו", למימרא: לשנה דידיה מנינן.

מנא הני מילי?

דאמר רב יהודה אמר רב:

דאמר קרא: "לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה" (דברים טו, כ), איזוהי שנה שנכנסת בחברתה? הוי' אומר: שנה של בכור.

דבי רב תנא:

"שנה בשנה" - יום אחד בשנה זו, ויום אחד בשנה זו, לימד על הבכור, שנאכל לשני ימים ולילה אחד".

דבי רב, מנא להו?

לפי מקדשים.

וקדשים גופייהו - מנלן?

אמר רב אחא בר יעקב:

אמר קרא: "כבש בן שנתו"¹⁸² (ויקרא יב, ו), "שנתו" - שלו, ולא שנה של מנין עולם.

ורב, "נאכל לשני ימים ולילה אחד" - מנא ליה?

נפקא ליה מ'ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין'¹⁸³ (במדבר יח, יח), הקישו הכתוב לחזה ושוק של שלמים, מה להלן, שני ימים ולילה אחד¹⁸⁴ (ויקרא ז, טז), אף כאן שני ימים ולילה אחד.

כת, א ואידך?

אי מהתם, איכא למימר: חזה ושוק של תודה.

ואידך?

אמר קרא: "לך יהיה" (במדבר יח, יח) הוסיף לך הכתוב הויה אחרת בבכור.

ואידך?

הא - מהתם איכא למימר: האי "יהיה לך" לימד על בכור בעל מום שנותנו לפהו. שלא מצינו לו בכל התורה כולה.

ואידך?

אמר "ובשרם" - אחד תם ואחד בעל מום.

¹⁸¹ לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה במקום אשר יבחר ה' אתה וביתך

¹⁸² ובמלאות ימי טהרה לבן או לבת תביא כבש בן שנתו לעלה וכן יונה או תר לחטאת אל פתח אהל מועד אל הכהן

¹⁸³ ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין לך יהיה

¹⁸⁴ ואם נדר או נדבה ובה קרבנו ביום הקריבו את זבחו יאכל וממחרת והנותר ממנו יאכל

רס"י

ואידך. ובשרם לא משמע אלא
תמימים והא דנקט לשון רבים
דאבכורות דכולהו ישראל קאי:

ואידך?

"ובשרם" - דהני בכורות דכולהו ישראל קאמר.

58. כח, א

רפ"י

ואידך. ובשרם לא משמע אלא תמימים והא דנקט לשון רבים דאבכורות דכולהו ישראל קאי: ולאחר שנתו נמי שלשים יום. אף על גב דמום בתוך שנתו נולד טובא:

כל י"ב חדש. עד שיהו לו שנים עשר חדש משנולד:

היכא דנולד בו מום. לאחר שנתו רשאי לקיימו שלשים יום משנולד המום דלאחר שנתו דמתני' ה"ק ואם לאחר שנתו נולד המום יקיימו שלשים יום: בזמן הזה. שאין תם ראוי לכלום:

עד שלא נראה להראותו לחכם. שלא נפל בו מום אחר שנתו:

אינו רשאי לקיימו אפילו יום אחד. וקס"ד אנוולד בו מום בתוך שנתו קאי וקתני אבל מפני השבת אבידה לבעלים דהיינו כהן דשמא אם ביד ישראל הוי האי בכור לא משכח כהן למיתבי ליה ואי שחיט ליה יסריח הבשר אמרו רשאי לקיימו ל' יום ואי לא משכח כהן שוחטו ומולחו עד שימצא כהן אלמא ל' יום דקאמר אנוולד מום בתוך שנתו קאי:

עדיין תיבעי. דברייתא גופה איכא לספוקא דאיכא למימר הא דקתני לאחר שנתו אין רשאי לקיימו כו' הכי קאמר נולד בו לאחר שנתו אין רשאי לקיימו כו' ועלה קאי אבל מפני השבת אבידה כו':

או דלמא קודם שנתו. כלומר אם נולד מום קודם שנתו נמי קאמר דלאחר שנתו שלשים יום:

משלימין לו ט"ו אחר שנתו. אלמא ל' יום דקתני מתני' אנוולד בו מום לאחר שנתו קאי דאי נולד המום בתוך שנתו אפילו יום אחד ליכא למימר דניתב ליה אחר שנתו שלשים יום דלית ליה אלא השלמה כדקתני בברייתא ושמעינן מינה דאי בתוך שנתו נולד המום חדש או חדשים רשאי לקיימו עד שנתו דהא כתיב שנה ואי לאחר שנה נולד מום או קרוב לסיום שנתו יהבינן ליה שלשים יום משנולד המום: נותנין לו שלשים יום. אם נולד מום אחר שנתו:

שנה בשנה. שתי שנים משמע. שלשים יום בשנה חשובין שנה לדברי הכל בפירקא קמא דראש השנה (דף י.):

השלמה אין מיהבא לא. מיהבא שלשים יום שלימים לא יהבינן:

נולד לו מום: בתוך שנתו - רשאי לקיימו כל שנים עשר חדש. לאחר שנים עשר חדש - אינו רשאי לקיימו אלא שלשים יום.

איבעיא להו:

הכי קאמר?

נולד לו בתוך שנתו רשאי לקיימו כל שנים עשר חדש, ולאחר שנתו נמי שלשים יום.

או דלמא:

היכא דנולד בו מום בתוך שנתו רשאי לקיימו כל שנים עשר חדש, ותו לא?

והיכא דנולד לו אחר שנתו אינו רשאי לקיימו אלא שלשים יום?

תא שמע:

דתניא:

"בבב בזמן הזה:

עד שלא נראה להראותו לחכם - רשאי לקיימו שתים ושלש שנים.

ומשנראה להראותו לחכם:

נולד לו מום בתוך שנתו - רשאי לקיימו כל שנים עשר חדש.

אחר שנתו - אינו רשאי לקיימו אפילו יום אחד, ואפילו שעה אחת.

אבל מפני השבת אבידה לבעלים אמרו:

רשאי לקיימו שלשים יום!"

ועדיין תיבעי לי:

שלשים יום אחר שנתו,

או דלמא:

קודם שנתו?

תא שמע:

"נולד לו מום בחמשה עשר יום בתוך שנתו - משלימין לו חמשה עשר יום אחר שנתו".

שמע מינה.

מסייע לרבי אלעזר,

דאמר רבי אלעזר:

"נותנין לו שלשים יום משעה שנולד בו מום".

איכא דאמרי:

אמר רבי אלעזר:

מניין לבכור שנולד בו מום בתוך שנתו שנותנין לו שלשים יום אחר שנתו?

שנאמר: "לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה" (דברים טו, כ),

איזו הן ימים החשובין שנה?

הוי אומר: אלו שלשים יום.

מיתבי:

"נולד לו מום בחמשה עשר יום בתוך שנתו - משלימין לו חמשה עשר יום אחר שנתו".

השלמה - אין,

מיהבא - לא.

תויבתא דרבי אלעזר!

תויבתא.

59. כח, א-ב

רש"י

מתני'
והראה מומו. לאחר שחיטה
ונמצא קבוע:

גמ'
דוקין. טייל"א כמו הנוטה כדוק
שמים (ישעיהו מ):

משתנין. מפני צער מיתה
משתנה העין ואף על גב דהשתא
מיתחזי קבוע אי הוה חזי ליה
מחיים הוה מיתחזי עובר:

שבגוף. כגון נסדקה אזנו:

מפני המשתנין. כלומר מפני
דוקין שבעין שמשתנין גזירה
למומין שבגוף אף על פי שאין
משתנין:

מתני' נמי דיקא. דבמומין
שבגוף פליגי אבל בדוקין לא
פליגי:

**הואיל ונשחט שלא על פי
מומחה**. דלא משכח ביה ר' מאיר
שום ריעותא אלא קנסו דשחטו
שלא על פי מומחה ואי בדוקין
שבעין הוה ליה למתני ר' מאיר
אוסר הואיל ומשתנין אלא ודאי
ליכא ריעותא דבמומי הגוף
פליגי וקנסא קניס גזירה משום
דוקין:

דכולהו משתניו. כל דוקין שבעין
משתנין או דלמא בדוקין גופייהו
איכא דמשתני ואיכא דלא
משתני ומיהו למומין שבגוף
גזרינן אטו הנך דוקין משתנין:

למאי נפקא מינה. הא אפילו
איכא דלא משתני הואיל ולא
קים לן הי מישתני והי לא
מישתני כולהו אסירי אם נשחטו
בלא מומחה:

לאכחושי סהדי. אם שחטו בלא
מומחה והשתא חזינא ליה קבוע
וקיימי סהדי דלא נשתנה ומראה
זה היה לו מחיים:

שקרי נינהו. ואסור לדברי הכל:
סמכינן עלייהו. ושרי לר' יהודה
דלא קניס:

מתניתין

השוחט את הבכור ומראה את מומו:

רבי יהודה מתיר.

רבי מאיר אומר:

הואיל ונשחט שלא על פי מומחה - אסור.

מי שאינו מומחה, ורואה את הבכור, ונשחט על פיו - הרי זה יקבר, וישלם מביתו.

גמרא

אמר רבה בר בר חנה:

בדוקין שבעין - דכולי עלמא לא פליגי - דאסור,

מפני שהו משתנין

לא נחלקו אלא במומין שבגוף,

דרבי מאיר סבר: גזרינן מומין שבגוף אטו דוקין שבעין,

ורבי יהודה סבר: לא גזרינן מומין שבגוף אטו דוקין שבעין.

תניא נמי הכי:

"השוחט את הבכור ומראה את מומו:

רבי יהודה אומר:

בדוקין שבעין - אסור,

מפני שהו משתנין,

במומין שבגוף מותר,

מפני שאין משתנין.

רבי מאיר אומר:

אחד זה ואחד זה - אסור,

מפני שהו משתנין."

"מפני שהו משתניו" - סלקא דעתך?! מומין שבגוף מי משתניו?!

אלא, מפני המשתנין.

אמר רב נחמן בר יצחק:

מתניתין נמי דיקא: "רבי מאיר אומר: הואיל ונשחט שלא על פי מומחה אסור."

שמע מינה: קנסא קא קניס רבי מאיר.

שמע מינה.

איבעיא להו:

"מפני המשתניו" - וכולהו משתני,

או דלמא:

איכא דמשתני ואיכא דלא משתני?

למאי נפקא מינה לאכחושי סהדי.

אי אמרת: כולהו משתני - שקרי נינהו,

ואי אמרת: איכא דמשתני ואיכא דלא משתני סמכינן עלייהו.

מאי?

תא שמע:

דאמר רבה בר בר חנה:

שח לי רבי יאשיה דמין אושא: בא ואראך בדוקין שהו משתנים.

מדקאמר ליה "בא ואראך" מכלל דאיכא דמשתני ואיכא דלא משתני.

רש"י

סתמא כר' מאיר. דאמר לעיל
אחד זה ואחד זה אסור דקתני
יקבר ואע"ג דהשתא מיתחזי
קבוע:
דלמא בדוקין שבעין. אמר יקבר
דלדברי הכל משתנין:

60. כח, ב

"מי שאינו מומחה, וראה את הבכור ונשחט על פיו - הרי זה יקבר, וישלם מביתו".

לימא תנן סתמא כרבי מאיר?

דלמא בדוקין שבעין, ודברי הכל.

61. כח, ב

[מי שאינו מומחה, ורואה את הבכור, ונשחט על פיו - הרי זה יקבר, וישלם מביתו].

רס"י

כשהוא משלם. לכהן נותן רביע דמיו משום בכור בהמה דקה ולבכור בהמה גסה חצי דמיו. משום הכי משלם מחצה דמיון המוטל בספק הוא דאיכא למימר אפסדיה כוליה דאי לא הוה שרי ליה הכי כי הוה מייתי ליה קמי מומחה גמור ושרי ליה והוה אכיל ליה והשתא בעי קבורה ואיכא למימר דלאו מידי אפסדיה דדלמא לא הוה מומא ומומחה גמור לא הוה שרי ליה ושמא לא הוה נפיל ביה לעולם מום קבוע עד שימות:

מ"ט. רביע לדקה ומחצה לגסה: **גסה הפסידה מרובה.** לפיכך תשלומין מרובין: **לפום פסידא לישלם.** לזה חצי דמיו המרובין ולזה חצי דמיו המעוטיין:

משום גזירת מגדלי בהמה דקה נגעו בה. משום טורח מגדלי בהמה דקה שיש בה טורח גדול לגדלה וזה שהתיר הבכור הצילו לכהן מטורח גדול דשמא אם הראהו לאחר לא היה מתירו לו והיה לו עוד טיפול מרובה עד שיפול בו מום להכי נגעו בו דלא משלם אלא רביע ל"א מפני גזירת מגדלי בהמה דקה שעוברין על דברי חכמים כדתנן ב"ק (דף עט:.) אין מגדלין בהמה דקה בא"י קנסוהו חכמים דלא לישקל אלא ריבעא. ולא מפי המורה:

תנא:

"בשהוא משלם:

משלם רביע - לדקה,

ומחצה - לגסה".

מאי טעמא?

אמר רב פפא:

זה - הפסד מרובה,

וזה - הפסד מועט.

אי הכי, לפום פסידא לישלם?

אמר רב הונא בר מנחם משמיה דרב אחא בר איקא:

משום גזירת מגדלי בהמה דקה נגעו בה.

62. כח, ב

רש"י

מתני'

ואם היה מומחה לב"ד פטור.
דלא מצוי מימר ליה אמאי דיינת
ליה הואיל ולא בקי בדיני:

גמ'

ר"מ דאין דינא דגרמי. בב"ק
בפרק הגוזל עצים (דף ק.)
מחיצת הכרם שנפרצה אומר לו
גדור נתייבש הימנה ולא גדרה
הרי זה קידש וחייב באחריותו
גרמי דגרם לאסור תבואתו של
חבירו:

בשלמא חייב את הזכאי
משכחת נשא ונתן ביד. שנטל
הוא המעות ממנו בידו ופרעו
לבעל דין:

אלא זיכה את החייב היכי דמי.
בעל כרחך לא משכחת לה דעביד
מידי אלא פטור אתה קאמר
ליה:

שהיה לו משכון. למלוה וזה
פטור את הלוח ונטל את המשכון
מיד המלוה והחזירו ללוח:

דאגע בהו שרץ. הביאו טהרות
לפניו לישאל עליהן ואמר
טמאות הן ונטל שרץ אחד ונגע
בהן כדי שלא יהא עוד ספק בהן
ויעמיד דבריו:

שעירבן עם פירותיו. שהביא
טהרות לפניו לישאל עליהן
ואמר טהורות ונטלן הוא עצמו
ועירבן עם פירותיו של נשאל
לסוף אמר חכם מומחה טמאות
הן וטימאו את השאר שנתערבו
בהן:

מתניתין

דן את הדין:

זיכה את החייב

וחייב את הזכאי.

טימא את הטהור,

וטיהר את הטמא - מה שעשה עשוי,

וישלים מביתו.

ואם היה מומחה לבית דין - פטור מלשלם.

גמרא

לימא תנן סתמא קרבי מאיר,

דדאין דינא דגרמי?

אמר רבי אילעא אמר רב:

כגון שנשא ונתן ביד.

בשלמא "חייב את הזכאי" כגון שנשא ונתן ביד,

אלא "זיכה את החייב" - היכי דמי?

אי דאמר ליה: "פטור אתה" והא לא נשא ונתן ביד!

אמר רבינא:

כגון שהיה לו משכון, ונטלו הימנו.

"טימא את הטהור" - דאגע בהו שרץ.

"טיהר את הטמא" - שעירבן עם פירותיו.

63. כח, ב

רש"י

מתני'

האם שלה. רחם שלה:
והאכילה ר"ט לכלבים. ששאלו
 לו עליה אם טריפה היא
 והאכילה לכלבים:
שלא תלד. מפני שפרות וחזירות
 שלהן מעולין מאד ומוכרין אותן
 ביוקר ורוצין שלא ילדו במלכות
 אחרת כדי שיהו צריכין להם
 וחותרין האם שלה ואינה מתה
 הילכך לאו טריפה היא:
הלכה חמורד טרפון. הפסדת
 חמור שתשלמנו לבעל הפרה:

גמ'

ותיפוק ליה. דאי נמי לאו
 מומחה הוא פטור דטועה בדבר
 משנה הוא דתנן באלו טריפות
 (חולין דף נד.) ניטלה האם
 כשירה וטעה בדבר משנה חוזר
 בדיבורו בסנהדרין (דף לג.) וכיון
 דאי קיימא פרה הוה מצוי
 למיהדר ביה ולמשרייה אישתכח
 דמה שאמר לאו כלום הוא זה
 וזה שהאכילה לכלבים איהו הוא
 דאפסיד אנפשיה:

אי נמי בשיקול הדעת טעית.
 דאפילו הוה קיימא לא מצוי
 למיהדר ביה ולמשרייה
 ואישתכח דאיסורו איסור ואתה
 הפסדתו אפילו הכי פטור אתה
 מלשלם דמומחה אתה. שיקול
 הדעת מפרש בפרק קמא
 דסנהדרין (דף ו.) כגון תרי תנאי
 או תרי אמוראי דפליגי ולא
 איתמר הילכתא לא כמר ולא
 כמר וסוגיית דעלמא כחד
 מינייהו ואזיל האי ועבד כאידך
 מה שעשה עשוי ומשלם מביתו:

מתניתין

וּמַעֲשֶׂה בַּפֶּרֶה שְׁנֵיטְלָהּ הָאֵם שְׁלָה,
וְהָאֲכִילָהּ רַבִּי טְרַפּוֹן לְכַלְבִּים.
וְבָא מַעֲשֶׂה לְפָנֵי חֲכָמִים בִּיבְנָה, וְהִתִּירוּהָ,
וְאָמַר תּוֹדוֹס הַרוֹפֵא:
אִין פֶּרָה וְחִזִּירָה יוֹצֵאָה מֵאֲלַכְסַנְדְּרִיא שְׁלַ מְצָרִים שְׁאִין חֹתְכִין הָאֵם שְׁלָה,
בְּשִׁבִיל שְׁלַא תִּלְד.
אָמַר רַבִּי טְרַפּוֹן:
הֲלִכָּה חֲמוּרָד טְרַפּוֹן!
אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא:
רַבִּי טְרַפּוֹן, אַתָּה מוֹמְחָה לְבֵית דִּין,
וְכָל הַמוֹמְחָה לְבֵית דִּין - פְּטוֹר מִלְּשָׁלֵם.

גמרא

וְתִיפּוּק לִיָּה דְטֹעָה בְּדַבֵּר מִשְׁנָה,
 וְטֹעָה בְּדַבֵּר מִשְׁנָה - חוֹזֵר!

חָדָא וְעוֹד קָאָמַר:

חָדָא - דְטֹעָה בְּדַבֵּר מִשְׁנָה חוֹזֵר.

וְעוֹד - אִי נָמִי בְּשִׁיקוֹל הַדְּעָת טְעִיתָה - מוֹמְחָה לְבֵית דִּין אַתָּה,
 וְכָל הַמוֹמְחָה לְבֵית דִּין פְּטוֹר מִלְּשָׁלֵם.

64. כח, ב - כט, א

רש"י

מתני'

אין שוחטין. דלמא משום אגרא קשרי ליה:
אלא אם כן היה מומחה כאילא.
הדר ביבנה דחסיד הוא ולא נחשד בכך:
בין אמר להם מום קבוע. והיה הוא רגיל ליטול כל שכרו:

גמ'

מאי טעמא. לדקה ד' איסרות ולגסה ששה:
גסה נפיש טירחיה. להשליכו לארץ לכפותו ולראות מומו:
אלא תם. כי אמר להו מום עובר הוא אמאי שקיל אגרא הא לא מהני ליה מידי דמיסר קאסר ליה:
דא"כ. דלא שקיל אגרא אתי למיחשדיה כי אמר בעל מום הוא:
תרי זימני לא תקינו ליה רבנן. דכי הוה אמר תם הוה שקיל אגריה וכי מיייתי ליה לקמיה כמה זימנין לא שקיל מידי הלכך ליכא חשדא:

מתניתין

הנוטל שכר להיות רואה את הבכורות,
אין שוחטין על פיו,
אלא אם כן היה מומחה
כאילא ביבנה,

כט, א

שהתירו לו ביבנה חכמים להיות נוטל: אך בע איסרות לבהמה דקה,
וששה לגסה,
בין תם,
ובין בעל מום.

גמרא

מאי טעמא?

האי - נפיש טירחיה,
והאי - לא נפיש טירחיה.

"בין תם, ובין בעל מום".

בשלא מא "בעל מום" משום דקא שרי ליה,
אלא "תם" - אמאי?

דאם כן, אתי למיחשדיה, ואמרי: האי בעל מום, תם הוא, והאי דקא שרי ליה משום אגרא.

אי הכי,

תם נמי אמרי: בעל מום הוא, והאי דלא קשרי ליה סבר כי היכי דלשקול אגריה זימנא אחריתי!

חד זימנא - תקינו ליה רבנן,
תרי זימני - לא תקינו ליה רבנן.

65. כט, א

רש"י

מתני'

להזות. מי חטאת: לקדש. לערב אפר חטאת במים חיים אל כלי: אפר מקלה. כשאר אפר בעלמא כל אפר קרוי אפר מקלה: אבל אם אותו רואה בכורות או הדיין או העד או המזה והמקדש כהן וזה המוליכו עמו מעבירו במקום טומאה שאין דרך אחר: מטמאהו מתרומתו. ומפסידו שצריך לקנות חולין ולאכול ודמי חולין יקרים מדמי תרומה שהחולין ראויין לכל ותרומה אינה ראויה אלא לכהנים: מאכילו. זה המוליכו ומשקו וסכו: ונותן לו שכרו כפועל. ובגמרא מפרש מאי היא שלפי מה שהוא מפסידו נותן לו:

גמ'

מנא ה"מ. דאין נוטלין שכר על הוראה ותלמוד תורה שילמד: אמת. תורה:

מתניתין

הנוטל שכרו: לדון - דיניו בטילים. להעיד - עדותיו בטילין. להזות, לקדש - מימיו מי מערה, אפרו אפר מקלה.

אם היה פהו וטמאהו מתרומתו - מאכילו, ומשקו, וסכו.

ואם היה זקן - מרביבו על החמור.

ונותן לו שכרו כפועל.

גמרא

מנהגי מילי?

אמר רב יהודה אמר רב:

דאמר קרא: "ראה למדתי אתכם" ¹⁸⁵ (דברים ד, ה) מה אני בחנם אף אתם בחנם.

תניא נמי הכי:

"כאשר צוני ה' אלהי" (דברים ד, ה) - מה אני בחנם אף אתם בחנם.

ומנין שאם לא מצא בחנם, שילמד בשכר?

תלמוד לומר: "אמת קנה" ¹⁸⁶ (משלי כג, כג).

ומנין שלא יאמר: בשם שלמדתיך בשכר נה אלמדנה בשכר?

תלמוד לומר: "אמת קנה ואל תמכר" (משלי כג, כג).

¹⁸⁵ ראה למדתי אתכם הקים ומשפטים כאשר צוני ה' אלהי לעשות מן בקרב הארץ אשר אתם באים שמה לרשתה
¹⁸⁶ אמת קנה ואל תמכר חכמה ומוסר ובינה

66. כט, א

כ"י

הרי זו מקודשת. אלמא יכול ליתן שכר דאי לא במאי מקדש להו:
 אע"פ שהוא ישראל. ואפי' זה ישראל דכהנים רגילין בהזאה ובקידוש:
 שכר הבאת האפר. שילך ממקום רחוק לירושלים להביא האפר:
 ושכר מילוי המים. מצי למישקל דאגר טירחיה שקיל ולא הכשר המצוה:
 כאן שכר הזאה וקידוש. שהיא היא הכשר מצוה לא שקיל:
 במי חטאת. דמשמע מילוי המים ובאפר איכא לאוקמא בהבאת אפר:

"להזות ולקדש מימיו מי מערה, אפרו אפר מקלה".

ורמינהו:

"המקדש: במי חטאת,

באפר חטאת - הרי זו מקודשת,

אף על פי שהוא ישראל!"

אמר אביי:

לא קשיא:

כאן - בשכר הבאה, ומלוי.

כאן - בשכר הזאה, וקידוש.

דיקא נמי,

דקתני הכא: "להזות ולקדש",

והתם קתני: "המקדש במי חטאת ובאפר חטאת".

שמע מינה.

67. כט, א-ב

רס"י

אִם הָיָה נֶהוּן, וְטִמְאָהוּ מִתְרוּמָתוֹ - מֵאֲכִילוּ,
וּמִשְׁקוּ,
וְסָבוּ.

וְאִם הָיָה זָקֵן - מִרְפִּיבוֹ עַל הַחֲמוֹר.

היכי אזיל. הא קעבר אלנפש לא
יטמא (ויקרא כא):

בבית הפרס. דאינו מוזהר
מלילך בו:

כדרב יהודה מנפח אדם בית
הפרס והולך. דעצם כשעורה
מטמא במגע ובמשא ולא באהל
וכי מנפח ליה מדחיא מקמיה
ולא נגע ביה ומיהו בתרומה לא
מצי אכיל דאמרינן בחגיגה
בפרק חומר בקודש (דף כה:):
בודקין לעושי פסח ואין בודקין
לאוכלי תרומה וההוא בודקין
מפרש התם דבהך בדיקה דבית
הפרס קאמר:

בית הפרס שנידש. שדשוהו בני
אדם ברגליהם טהור שאי אפשר
לעצם כשעורה שלא יהא נידש
ברגל ובית הפרס אין בו שום
ספק אלא משום עצם כשעורה
דבית הפרס היינו שדה שנחרש
בו קבר:

אי נמי בשאר טומאה. טימאו
להאי כהן כגון נבילות ושרצים
שאינו מוזהר עליהן מליגע:

אִיהו גופיה היכי אזיל!

לְבֵית הַפֶּרֶס, דִּרְבָּנָן,

דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב:

מִנְפַח אָדָם בֵּית הַפֶּרֶס, וְהוֹלֵךְ.

כט, ב וְרַב יְהוּדָה בַּר אֲמִי מְשַׁמֵּיהַּ דְּרַב יְהוּדָה אָמַר:

בֵּית הַפֶּרֶס שְׁנֵי יָדַי - טָהוֹר.

אִי נִמְי, בְּשֵׁאֵר טוּמְאוֹת, דְּלֹא מְזַהֵר עֲלֵיהוּ.

רַש"י

.68 כַּט"ב

"אִם הִיָּה זָקוּ - מִרְכִּיבוֹ עַל הַחֲמוֹר, וְנוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ בְּפוֹעֵל".

תָּנָא:

"בְּפוֹעֵל בְּטַל".

אָמַר אַבְיִי:

בְּפוֹעֵל בְּטַל שָׁל אוֹתָהּ מְלָאכָה.

כפועל בטל של אותה מלאכה.
דבטל הימנה דאם היה נוקב
מרגליות שעבודתה נוחה לעשות
ושכרו מרובה אם אומר לו טול
כך וכך ותבטל היום ממלאכה
אינו פוחת משכרו אלא דבר
מועט שהרי נוחה ואין בה טורח
ואי מלאכה קשה היא כמו נגר
אם אומר לו אתה נוטל עכשיו
שלשה זוזים טול זוז והבטל
היום מאותה מלאכה ועשה
מלאכה קלה זו נוח לו להבטל
וליטול זוז והכא נמי כי ההוא
אגרא יהיב ליה שהרי מבטלו
ממלאכתו וכוליה אגרא לא יהיב
ליה שהרי אינו עסוק במלאכה
קשה אצלו:

69. כט, ב

רש"י

מתני'

החשוד על הבכור. כגון החשוד להטיל מום בבכור: **בשר צבאים.** שאדום הוא מילחף בבשר עגל זימנין דמזבין עגל בכור תם ואומר שבשר צבי הוא:

גמ'

שמעי רבנן. דבכור תם הוא וטעון קבורה ומפסדי ליה מינאי ומקפיד על טרחו ואינו מעבדן: **של נקבה.** דאין לחוש בבכורה: **מידע ידיע.** בין עור זכר לעור נקבה:

חייק. חותך לזכרותיה ועושה כעין נקבות וכי משייליה מה חתוך זה שבמקום נקבות ואומר עכברים אכלוה: **צואי.** צמר שאינו מלובן מצואתו:

השתא מלובן. דאיכא למימר לא מפסיד טירחיה ולא מלבין לה דסבר שמעי רבנן ומפסדי ליה מינאי אפי' הכי כיון דטירחא זוטא היא לא קפיד עליה ולא זבנין צואי מיבעיא:

אבל לוקחין ממנו טוי ובגדים. דאי מבכור לא הוה טרח להו דמקפיד אטירחיה:

בגדים מיבעיא. הא משעה שנטו אישתראי להו:

נמטי. פילטר"ש ולא נטו מעולם ולהכי איצטריך לאשמועינן:

מתניתין

החשוד על הבכורות - אין לוקחין ממנו בשר צבאים ולא עורות שאינן עבדים.

רבי אליעזר אומר:

לוקחין ממנו עורות של נקבה.

ואין לוקחין ממנו צמר מלובן וצואי,

אבל לוקחין ממנו טוי ובגדים.

גמרא

"בשר צבאים".

דמילחף בדעגלה.

"ולא עורות שאינן עבדים".

הא 'עבדים' - זבנין.

אם איתא דבכור הוה לא הוה טרח ביה, סבר: אי שמעו ביה רבנן מפסדו לי מינאי.

"רבי אליעזר אומר: לוקחין ממנו עורות של נקבה".

מאי טעמא?

מידע ידיע.

ותנא קמא?

אם כן, זכר נמי חייק לזכרותיה, ואמר עכברים אכלוה!

ואידך?

בי עכברים מידע ידיע.

"ואין לוקחין ממנו צמר מלובן, וצואי".

השתא "צמר מלובן" לא זבנין, "צואי" מיבעיא!?

אלא, חדא קתני: צמר מלובן מצואתו.

"אבל לוקחין ממנו טוי ובגדים".

השתא "טוי" זבנין, "בגדים" מיבעיא!?

מאי "בגדים"?

נמטי.

70. כט, ב

כ"י

מתני'

החשוד על השביעית. לזרוע או לעשות סחורה בספיחים:

סרק. כחוש ומתוקן במסרק:

גמ'

אריג מיבעיא. הא בא לכל טווי קודם לכן ומההיא שעתא אישתראי:

תיכי. שרשרות שקורין טרצויר"ש ועושין אותן מפשתן עד שלא נטוה:

מתניתין

החשוד על השביעית:

אין לוקחין ממנו - פשתו, ואפילו סרק.

אבל לוקחין מהם - טווי,

ואריג.

גמרא

השתא "טווי" זבנינן, "אריג" - מיבעיא!?

מאי "אריג"?

תיכי.

71. כט, ב - ל, א

רש"י

מתני'

אפי' מים ומלח. משום קנס: זיקת תרומה. כל דבר שנותנין ממנו תרומה:

גמ'

שמערבין בהן שמן זית. וכיון דאית בהו זיקת תרומה לא זבנינן מיניה:

תרבא דאטמא. חלב הכליות שעל הירך:

במר דכנתא. בחזקת חלב טהור הנקרא כנתא ובלע"ז אנטריי"ל כמו הדרא דכנתא דאמרינן בשחיטת חולין (דף מח:):

לעולם כרבי שמעון. דלא קניס אלא במידי דדמי לאיסורא ובאיסורא גופיה במידי דעביד איסורא דהיינו אמגוזי:

גרו באמגוזי. גרורים ומשוכים אחר אמגוזים:

ומשבש לבני טבחים. מטעה אותם באמגוזים ושוכרן לבני הטבחים ומביאין לו החלב שגונבין אותו מאביהן והוא מוכרו במר דכנתא:

מתניתין

הַחֲשׂוֹד לְהִיּוֹת מוֹכֵר תְּרוּמָה לְשׂוּם חוֹלִין - אִין לּוֹקְחִין מִמֶּנּוּ אֶפִּילוּ מִים וּמְלַח, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: כֹּל שֵׁישׁ בּוֹ זִיקַת תְּרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת - אִין לּוֹקְחִין מִמֶּנּוּ.

גמרא

לאתניי מאי?

לאתניי קרבי דגים, דמערבי בהו שמן זית.

ל, א. ההוא טבחה דהוה חשוד לזבוגי לתרבא דאטמא במר דכנתא, קנסיה רבא לזבוגי אפילו אמגוזי.

אמר ליה רב פפא לרבא:

כמאן?

קרבי יהודה.

אי קרבי יהודה אפילו מים ומלח נמי!

לעולם רבי שמעון, ובאיסורא דגופיה קנסין ליה,

סתם דרדקי גרו באמגוזי,

ואזיל ומשבש לבני טבחי, וגרי להו באמגוזי, ומייתו ליה תרבא דאטמא, ומזבין ליה במר דכנתא.

72. ל, א

רפ"י

מתני'

אינו חשוד על המעשרות. ולוקחין ממנו תבואה בשאר שני שבוע ואין צריכים לעשר ודאי אלא דמאי וטעמא דכולה מתני' מפרש בגמ':

גמ'

בעי חומה. דאינו יכול לאכול מעשר שני אלא לפניים מחומת ירושלים דכתיב (דברים יד) ואכלת לפני ה' אלהיך וגו': הטהרות דרבנן ניהו שיהא אדם אוכל חולין בטהרה:

הא חשוד. על הטהרות חשוד על השביעית:

מתניתין. דקתני אין חשוד כגון שראינוהו שנוהג דין מעשרות ושביעית בצניעא בתוך ביתו דליכא למימר לפניים הוא עושה כיון דבצניעא קא עביד: רבי ינאי אמר ברייתא דדייקין מינה הא חשוד כגון דהוה חשוד אתרוייהו. אשביעית וטהרות וקביל אתרוייהו שיזהר על שניהם:

מתניתין

החשוד על השביעית - אינו חשוד על המעשרות.

החשוד על המעשרות - אינו חשוד על השביעית.

החשוד על זה ועל זה - חשוד על הטהרות.

ויש שהוא חשוד על הטהרות - ואינו חשוד לא על זה ולא על זה.

זה הכלל:

החשוד על דבר לא דנו, ולא מעידו.

גמרא

מאי טעמא?

שביעית - לא בעיא חומה,

מעשר - כיון דבעי חומה חמיר ליה.

"החשוד על המעשר - [אינו חשוד על השביעית]."

מאי טעמא?

מעשר - אית ליה פדיון.

שביעית - כיון דקא מיתסרא ליה, ולית ליה פדיון חמירא ליה.

"החשוד על זה ועל זה - [חשוד על הטהרות]."

כיון דחשיד אדאורייתא - כל שכן אדרבנן.

"ויש חשוד על הטהרות [ואינו חשוד לא על זה ולא על זה]."

מאי טעמא?

נהי אדרבנן - חשיד,

אדאורייתא - לא חשיד.

ורמינהי:

"נאמן על הטהרות - נאמן על שביעית."

הא חשיד - חשיד!

אמר רבי אילעי:

מתניתין - כשראינוהו שנוהג בצניעא בתוך ביתו.

רבי ינאי ברבי ישמעאל אמר:

כגון דהוה חשיד לתרוייהו,

ואתא קמי רבנן וקביל אתרוייהו,

והדר איחשד אחד מינייהו,

דאמרין: מיגו דחשיד אהא חשיד נמי אאידיך.

73. ל, א-ב

רש"י

זו דברי רבי עקיבא. דחשוד על השביעית אינו חשוד על המעשר: **שביעית חמירא להו.** וכיון דחשוד אשביעית כ"ש אמעשרות:
דההוא דהוה קרי לחבריה. באתריה דרבי יהודה:
דיירא בר דיירתא. גר בן גיורת:
תיתי לי. שכר טוב שלא אכלתי פירות שביעית כוותך. יש מפרשים רבי עקיבא סתימתאה דאמרינן בסנהדרין באלו הן הנחנקין (דף פו.) סתם משנה רבי מאיר סתם ברייתא רבי נתן וכולהו אליבא דרבי עקיבא ולא מילתא היא דהא בכמה דוכתין אמרינן רבי מנחם סתימתאה רבי שמעון סתימתאה אלא רוב משניות איכא בהשי"ס סתומות אליבא דר' עקיבא:
חשוד על המעשר חשוד על השביעית. וכ"ש חשוד אשביעית חשוד אמעשר:
ומאן חכמים ר' מאיר. דאמר לקמן חשוד לדבר אחד חשוד לכל התורה:
הרי הוא כישראל מומר. ולא אמרינן דליהוי עובד כוכבים גמור כאילו לא נתגייר:
דאי קדיש. אשה לאחר שהמיר דתו קידושיו קידושין:

[**החשוד על השביעית - אינו חשוד על המעשרות**].

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:
 זו - דברי **רבי עקיבא** סתימתאה,

אבל חכמים אומרים: חשוד על השביעית חשוד על המעשר.

מאן חכמים?

רבי יהודה,

דבאתריה דרבי יהודה, שביעית חמירא להו, דההוא דהוה קרי ליה לחבריה: "דיירא בר דיירתא", אמר ליה: תיתי לי, דלא אכלי פירות שביעית כוותך.

איכא דאמרי:

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:
 זו - דברי **רבי עקיבא** סתימתאה.

אבל חכמים אומרים: חשוד על המעשר חשוד על השביעית.

ומאן "חכמים"?

רבי מאיר היא,

דאמר: חשוד לדבר אחד - הוי חשוד כל התורה כולה.

רבי יונה ורבי ירמיה תלמידי רבי זעירא, ואמרי לה: רבי יונה ורבי זעירא, תלמידי רבי יוחנן, חד אמר: אבל חכמים אומרים חשוד על השביעית חשוד על המעשר,

לב,

ומאן "חכמים"? רבי יהודה.

וחד אמר: החשוד על המעשר חשוד על השביעית, ומאן "חכמים"? רבי מאיר.

דתניא:

"עם הארץ שקיבל עליו דברי חבירות,

ונחשד לדבר אחד - נחשד לכל התורה כולה,

דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים:

אינו נחשד אלא לאותו דבר בלבד.

הגר שקיבל עליו דברי תורה,

אפילו נחשד לדבר אחד - הוי חשוד לכל התורה כולה,

והרי הוא בישראל משומד".

נפקא מינה: דאי קדיש קידושיו - קידושין.

74. ל, ב

רש"י

דברי חבירות. מפרש בתוספתא במסכת דמאי שלא יתן תרומה ומעשר לעם הארץ ושלא יעשה טהרות אצל עם הארץ ושיאכל חולין בטהרה ושיעשר את שהוא אוכל ואת שהוא מוכר ואת שהוא לוקח. דקדוקי סופרים.

חומרא דרבנן:
דברי לוייה. לשורר ולשרת ולהיות שוער:

מבני אהרן. משמע שיהא נוהג כל דין בני אהרן לו תהיה שוק הימין למנה:

שנוהג בצינעה. קודם שקיבל בפנינו היה נוהג עליו דין חבירות שאין לחושדו ולומר לפנינו הוא עושה:

מקבלין אותו. שנחזיקנו כחבר וכנאמן לכל דבריו:

לכנפים. שיטול ידיו קודם אכילה וקודם שיגע באוכלין דתרומה ידיים שניות הן:

לטהרות. לחומר שאר טהרות ונחזיק טהרותיו כטהרות גמורות לאכול תרומתו כתרומה טהורה:

מקבלין אותו. דאינו משייר דבר שלם שהרי מקבל עליו נטילת ידיים וזהו עיקר אכילת חולין בטהרה:

אף לטהרות לא קבל. דכיון דבדין נטילת ידיים שדבר קל הוא לעשות אינו יכול לעמוד כל שכן בשאר:

עד כמה מקבל אותו. דברי חבירות שנקבלנו לאלתר ונחזיקנו בחבר:

למשקין שלשים יום. שאם קיבל עליו דברי חבירות עד שלשים יום מהמניין ליה מכאן ואילך בטהרות משקין שטומאתן קלה דטומאת משקין מדרבנן בפי קמא דפסחים (דף טו:):

לכסות. להחזיק כסותו כחבר דאמר במסכת חגיגה (דף יח:):

בגדי עם הארץ מדרס לפרושים:
שנים עשר חודש. אם קיבל עליו דברי חבירות לשנים עשר חדש:

הוה ליה מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל. וליתנייה גבי קולי בית שמאי וחומרי בית הלל במסכת עדיות (פ"ה מ"א) דאמרינן ששה דברים מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל ואם איתא ליתני הא ל"א עד כמה מקבלין אותו דאמרן לעיל אם נהג מתחלה בצינעה בתוך ביתו מקבלין אותו מיד ועד כמה ינהג מתחלה שנקבלנו מיד:

תנו רבנן:

"הבא לקבל דברי חבירות, חוץ מדבר אחד - אין מקבלין אותו. גוי שבא לקבל דברי תורה, חוץ מדבר אחד - אין מקבלין אותו.

רבי יוסי ברבי יהודה אומר:

אפילו דקדוק אחד מדברי סופרים.

וכו בן לוי שבא לקבל דברי לוייה,

וכהו שבא לקבל דברי כהונה, חוץ מדבר אחד - אין מקבלין אותו.

שנאמר: "המקריב את דם השלמים" ¹⁸⁷ (ויקרא ז, לג).

העבודה המסורה לבני אהרן,

כל מהו שאינו מודה בה - אין לו חלק בכהונה."

תנו רבנן:

"הבא לקבל דברי חבירות:

אם ראינוהו שנוהג בצינעה בתוך ביתו - מקבלין אותו, ואחר כך מלמדין אותו.

ואם לאו - מלמדין אותו, ואחר כך מקבלין אותו.

רבי שמעון בן יוחי אומר:

בין כך ובין כך - מקבלין אותו, והוא למד בדרבו והולך."

תנו רבנן:

"מקבלין לכנפים,

ואחר כך מקבלין טהרות.

ואם אמר: איני מקבל אלא לכנפים - מקבלין אותו.

קיבל לטהרות ולא קיבל לכנפים - אף לטהרות לא קיבל."

תנו רבנן:

"עד כמה מקבלין אותו?

בית שמאי אומרים:

למשקין - שלשים יום,

לכסות - שנים עשר חודש.

ובית הלל אומרים:

אחד זה ואחד זה - לשנים עשר חודש."

אם כן, הוה ליה מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל!

אלא: "בית הלל אומרים: אחד זה ואחד זה לשלשים."

¹⁸⁷ המקריב את דם השלמים ואת החלב מבני אהרן לו תהיה שוק הימין למנה

75. ל, ב

רש"י

(סימן: חבר, תלמיד, תכלת, מכס, חצר, גבאי, בעצמו).

תנו רבנן:

"הבא לקבל דברי חבירות:

צריך לקבל בפני שלשה חבירים.

ובניו ובני ביתו - אינו צריך לקבל בפני שלשה חבירים.

רבן שמעון בן גמליאל אומר:

אף בניו ובני ביתו צריך לקבל בפני שלשה חבירים,

לפי שאינו דומה חבר שקיבל, לבן חבר שקיבל."

תנו רבנן:

"הבא לקבל דברי חבירות:

צריך לקבל בפני שלשה חבירים,

ואפילו תלמיד חכם - צריך לקבל בפני שלשה חבירים.

זקן, ויושב בישיבה - אינו צריך לקבל בפני שלשה חבירים,

שכבר קיבל עליו משעה שישב.

אבא שאול אומר:

אף תלמיד חכם - אינו צריך לקבל בפני שלשה חבירים.

ולא עוד אלא שאחרים מקבלין לפניו."

אמר רבי יוחנן:

בימי בנו של רבי חנינא בן אנטיגנוס נשנית מתניתין זו.

רבי יהודה ורבי יוסי איסתפק להו מילתא בטהרות,

שדרו רבנן לגבי בנו של רבי חנינא בן אנטיגנוס,

אזילו אמרו ליה: לעיין בה.

אשפחוה דקא טעין טהרות.

אותיב רבנן מדידיה לגביהו, וקאי איהו לעיניי בה.

אתו אמרי ליה לרבי יהודה ורבי יוסי.

אמר להו רבי יהודה:

אביו של זה ביזה תלמידי חכמים, אף הוא מבזה תלמידי חכמים!

אמר לו רבי יוסי:

כבוד זקן יהא מונח במקומו.

אלא מיום שחרב בית המקדש נהגו כהנים סילסול בעצמן,

שאין מוסרין את הטהרות לכל אדם.

תנו רבנן:

"חבר שמת: אשתו,

ובניו,

ובני ביתו - הרי הו בחזקתו, עד שיחשדו.

וכו חצר שמוכרין בה תכלת - הרי היא בחזקתה, עד שתיפסל."

תנו רבנן:

"אשת עם הארץ שנשאת לחבר,

וכו בתו של עם הארץ שנשאת לחבר,

וכו עבדו של עם הארץ שנמכר לחבר - נוזן צריכין לקבל דברי חבירות בתחלה.

אבל אשת חבר שנשאת לעם הארץ,

וכו בתו של חבר שנשאת לעם הארץ,

וכו עבדו של חבר שנמכר לעם הארץ - אין צריכין לקבל דברי חבירות בתחלה.

רבי מאיר אומר:

אף הו צריכין לקבל עליהו דברי חבירות לכתחלה.

לפי שאינו דומה חבר שקיבל. הוא עצמו לבן חבר מחמת קבלת אביו שאין לו שום קבלה אלא סרף אביו דודאי אביו מיזדהר טפי ל"א האי לפי שאינו דומה תנא קמא קאמר ליה מה טעם בניו ובני ביתו אין צריכין לקבל לפי שאינו דומה חבר שקיבל לבן חבר שקיבל אביו דבן חבר לא חשיד ובתוספתא גרסינן שאין דומה חבר שקלקל לבן חבר שקלקל במסכת דמאי: נשנית משנה זו. דאפי תלמיד חכם צריך לקבל:

בטהרות. בסדר טהרות לא גרסי. בטהרות עצמן אירע להן מעשה ונסתפקה הלכה: שדרו רבנן. שדרו זוג דרבנן:

אותיב רבנן מדידיה. מתלמידיו שקיבלו עליהן דברי חבירות אותיב בהדי הנך שלוחים וקאי איהו לעיוני בשאילתם: אבא של זה כו'. אגב ריתחיה קאמר ולא היא:

כבוד זקן. האב והבן: סילסול. מעלה. ר' חנינא בן אנטיגנוס כהן היה:

בחזקתה עד שתיפסל. שימכרו בה קלא אילן לשם תכלת: צריכין לקבל דברי חבירות בתחלה גרסי ולא גרסי כבתחלה ובתוספתא גרסינן הכי בבתחלה כלומר מתחלה קודם שנחזיקנו בחבירות ואעיג דאמרן לעיל בניו ובני ביתו אין צריכין לקבל הכא שאני הואיל ובשעת קבלה לא הוו גביה ואיכא למימר דסרכייהו קמא נקטי:

אין צריכין לקבל. אם חזרו תחת יד חבר: